

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Сумська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Сумської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 033 580 осіб, що складало 2,52 % від загального населення України.

Наведені дані показників ресурсів охорони здоров'я свідчать, що область достатньо забезпечена медичними кадрами та відповідними матеріальними ресурсами: всі показники ресурсів дорівнюють або перевищують частку населення області в структурі населення України. Також і показники діяльності медичних закладів (крім кількості пролікованих в денних стаціонарах) відповідають частці населення області.

Помітне перевищення частки майже всіх показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити віддаленістю області в 2023 році від лінії бойових зіткнень армій України та РФ.

Показник	Україна	Сумська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 033 580	2,52
Число лікарняних закладів	1 096	38	3,47
Загальне число ліжок	228 351	7 136	3,13
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	84	3,64
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	30	2,50
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	772	2,35
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	19 214	1,60
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	114 635	2,46
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	3 524	2,64
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	7 888	3,44

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Сумській області тривала пандемія

COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 218 593 підтверджених випадки цієї інфекції або 3,93 % від всіх випадків в Україні, що на 56 % перевищує частку населення області в структурі населення країни. Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19.

Щодо кількості померлих, то в області % померлих більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (1,60 %) менше від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області в 1,56 рази менша, ніж відповідний загальноукраїнський показник.

Показник	Україна	Сумська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	218 593	3,93
Померло від COVID-19, всього	112 481	3 508	3,12
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	1,60	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	5 985	3,87
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	31	2,47
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,52	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	25,4	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Сумській області є ГРВІ, які дещо перевищують показник України (на 16,5 %). Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області відносно високі показники мав грип (на 40,8 % більше). Вітряна віспа та скарлатина мали відповідно в 1,35 та в 4,64 рази менші показники.

Стан захворюваності на кишкові інфекції в Сумській області суттєво кращий, ніж в цілому в Україні, – лише зооносні сальмонельози в області мають в 1,8 рази вищі показники захворюваності.

Зоонозна хвороба Лайма має втричі більші показники, ніж в цілому в Україні, а лептоспіроз – в 5,6 разів менші. Аскаридоз в регіоні має показник захворюваності втричі менший, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Сумська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	14 799,34
Грип	32,41	49,83
Вітряна віспа	96,64	71,69
Скарлатина	25,48	5,51
ГКІ встановленої етіології	52,93	38,51
ГКІ невстановленої етіології	70,01	28,64
Інші (зоонозні) сальмонельзи	10,76	18,48
Ротавірусний ентерит	7,32	3,48
Хвороба Лайма	11,98	33,57
Лептоспіроз	1,06	0,19
Аскаридоз	40,56	13,35

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році в Сумській області становить 0,00 % від їх загальної кількості в Україні.

Відсутність спалахів інфекційних хвороб можна пояснити міграцією частини населення з області в результаті бойових дій в 2022 р. та відносно непоганою забезпеченістю населення медичними кадрами та іншими ресурсами охорони здоров'я.

Показник	Україна	Сумська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	0	0
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	0	0
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	0	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	0	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	–	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	–	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Сумській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та дитяча захворюваність на туберкульоз були відповідно більшими в 1,18 та 1,45 разів, ніж в Україні, але смертність від нього та захворюваність на ТБ + ВІЛ були суттєво меншими, ніж в цілому в Україні (в 1,47 та 2,73 рази відповідно).

Загалом дещо вищі показники інцидентності ТБ в області в порівнянні із загальними українськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ практично не відрізняються (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 65,0 % до 80,0 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Сумська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+ рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	57,5
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	3,0
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	15,1
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	4,7
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	80,0
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	67,9
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	65,0

Показники ТБ у Сумській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Сумській області на обліку знаходилось 1 617 особа з ВІЛ-інфекцією, з яких 208 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 1,03 % та 1,61 % від показників по Україні.

Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 60 осіб, тобто 1,79 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 33 випадки. Це 1,92 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Сумська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 033 580	2,52
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	208	1,61
Число нових випадків СНІДу	3 351	60	1,79
Число нових смертей від СНІДу	1 717	33	1,92
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	1 617	1,03

Вірусні гепатити

В 2023 році в Сумській області було зареєстровано 697 випадки вірусних гепатитів, що становить 7,01 % від показника по Україні. В структурі захворілих переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 55,4 %.

Гострі гепатити А, В, С та інші гепатити складають 15,7 %, 13,2 %, 13,2 % та 2,5 % відповідно.

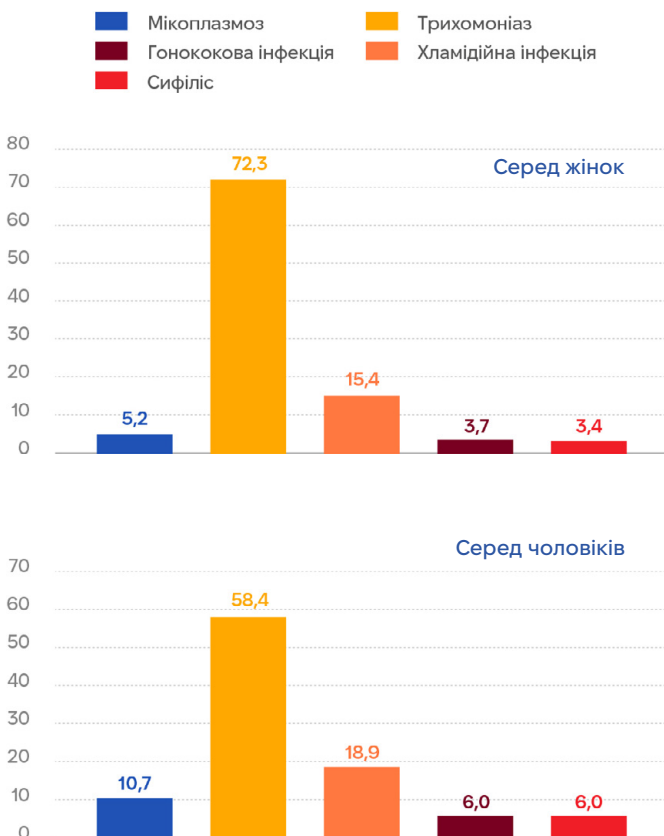
Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

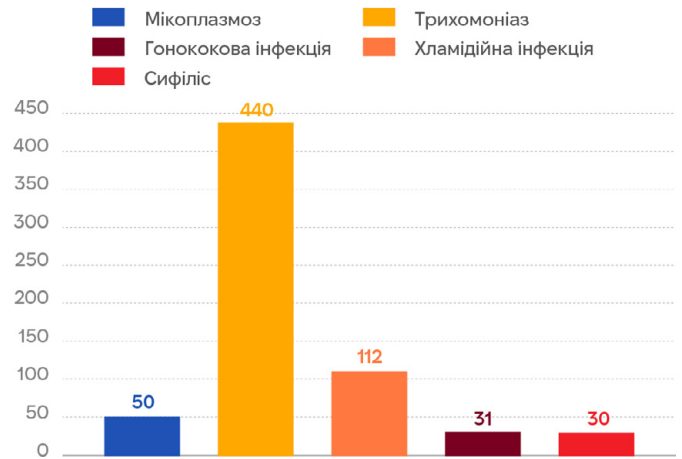
В 2023 році в Сумській області було зафіксовано 663 випадки захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+).

Найбільше (440 осіб) захворіли на трихомоніаз, що становить 66,4 % від усіх випадків ІПСШ.

Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 382 випадків проти 281 серед чоловіків. І у чоловіків, і у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу (відповідно 58,4 % та 72,3 %).

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

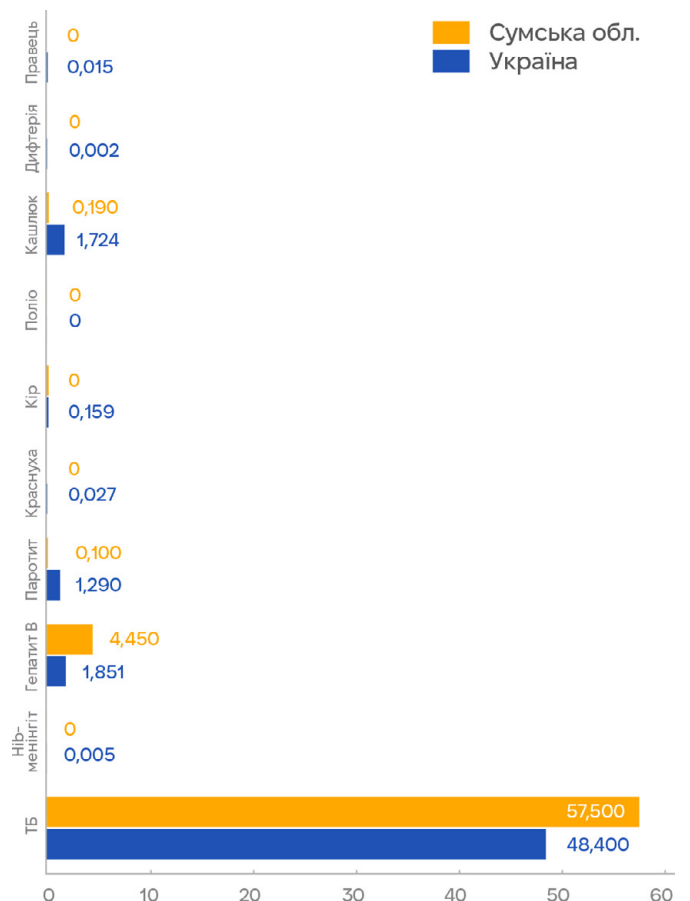

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Сумській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області дещо перевищував загальний показник по Україні.

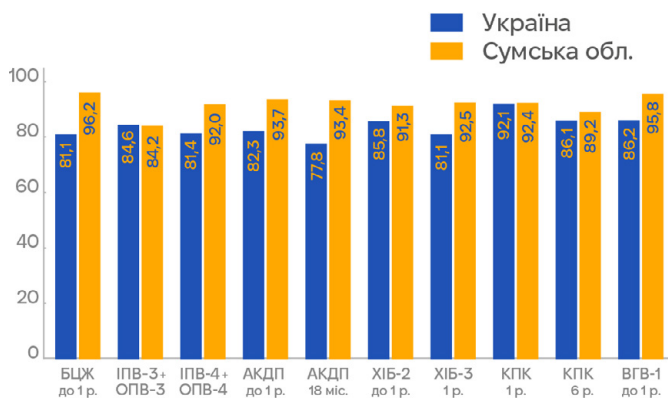
Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: захворюваність на НіВ-менінгіт, краснуху, кір, поліомієліт, дифтерію та правець була нульовою. Паротит (в 12, 9 разів) та кашлюк (в 9,07 рази) мали показники значно менші, ніж в Україні в цілому, але показники гепатиту В були в 2,41 рази більші.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Сумській області досить високі показники охоплення щепленнями – лише за однією позицією, що передбачені календарем щеплень, (проти ІПВ-3 + ОПВ-3), рівень охоплення щепленнями дещо менше, ніж в Україні в цілому. При цьому по восьми позиціях рівень охоплення в області перевищує 90 %.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Сумській області на обліку перебувало 41 065 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 3,43 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 4 029 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 9,81 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Сумській області. Серед виявлених нових випадків захворювань жінок було 52,59 %, а чоловіків - 47,41 %, але серед померлих більше було чоловіків (57,84 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (186,48 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (115,39 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомо-

гою.

Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 19,9 % нових випадків.

Кількість хворих на злоякісні новоутворення та померлих у 2023 р.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році в Сумській області під наглядом перебувало 24 769 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 12 957 осіб були охоплені відповідним лікуванням (52,31 %). В області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (84,67 %), опіоїди (5,89 %), інші психоактивні речовини (4,65 %) та канабіоїди (4,79 %).

В 2023 році в Сумській області вперше взято під нагляд 2 121 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (83,12 %), інші психоактивні речовини (7,87 %), канабіоїди (3,58 %) та опіоїди (5,42 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю ВСЬОГО	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	1 763	83,12	20 972	84,67	11 131	53,08
опіоїдів ВСЬОГО	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	115	5,42	1 459	5,89	849	58,19
канабіоїдів ВСЬОГО	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	76	3,58	1 187	4,79	524	44,14
інших психоактивних речовин – ВСЬОГО	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	167	7,87	1 151	4,65	453	39,36
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	2 121	100	24 769	100	12 957	52,31

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Сумській області було зафіксовано 3 904 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 3 920 дітей, що становить відповідно 2,19 % та 2,18 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 3,03 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 25,51 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 26 випадки (1,93 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 6,63 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 444 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 490 випадки, в тому числі рак шийки матки – 108 випадок (або відповідно 3,53 %, 3,98 % та 3,64 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Сумська обл.	%
Пологів всього	178 468	3 904	2,19
Материнська смертність	33	1	3,03
Абортів всього	42 683	1 223	2,87
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	3 920	2,18
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	26	1,93
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	444	3,53
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	490	3,98
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	108	3,64

Резюме/рекомендації

Сумська область достатньо забезпечена медичними кадрами та відповідними матеріальними ресурсами: всі основні показники ресурсів (2,50–3,47 %) дорівнюють або перевищують частку населення області в структурі населення України (2,52 %), але тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків (3,93 %) та смертей від COVID-19 (3,12 %) суттєво перевищують частку кількості населення та цілком відповідає забезпеченості регіону медичною інфраструктурою та медичними кадрами. Летальність в області (1,60 %) менше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Також і летальність медпрацівників в області в 1,56 рази менша, ніж відповідний загально-український показник. Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на необхідний рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, але є необхідність у розвитку та

ДТП та їх наслідки

В 2023 році у Вінницькій області було зафіксовано 711 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (3,0 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 852 особи і загинуло 58 осіб, що становить 2,9 % і 1,9 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 159 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (2,4 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 20 та травмовано 147 пішоходів.

Всього 19 ДТП було скоєно з вини пішоходів (2,7 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 3 та ще 16 осіб травмовано.

подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші респіраторні інфекції в області мав підвищені показники по ГРВІ та грипу. Вітряна віспа та скарлатина мали менші, ніж загалом в Україні рівні захворюваності. Стан захворюваності на кишкові інфекції в Сумській області суттєво кращий, ніж в цілому в Україні, – лише зоонозні сальмонельози в області мають в 1,8 рази вищі показники захворюваності. Зоонозна хвороба Лайма має втричі більші показники, ніж в цілому в Україні, а лептоспіроз – в 5,6 разів менші. Спалахи інфекційних хвороб не реєструвались. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році в Сумській області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та дитяча захворюваність на туберкульоз були відповідно більши-

ми в 1,18 та 1,45 разів, ніж в Україні, але смертність від нього та захворюваність на ТБ + ВІЛ були суттєво меншими, ніж в цілому в Україні (в 1,47 та 2,73 рази відповідно). Показники інших соціально значущих інфекцій (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) в області мають менше поширення порівнянні з Україною або не перевищують загальні показники по країні, але впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області є вкрай необхідним.

Порівняно із загальними показниками в Україні в Сумській області досить високі показники охоплення щепленнями – лише за однією позицією, що передбачені календарем щеплень, (проти ІПВ-3 + ОПВ-3), рівень охоплення щепленнями дещо менше, ніж в Україні в цілому. Не дивлячись на це необхідними є заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей.

Близько 19,9 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки ранне

виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (84,67 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Материнська смертність в області була суттєво більшою за загальноукраїнський показник (25,51 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні), але малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була менше загальноукраїнської (6,63 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), тому цілком доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді.

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
Hib(ХІВ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

 www.phc.org.ua
 www.ukrstat.gov.ua
 www.ncru.inf.ua
 www.patrolpolice.gov.ua
 www.dsp.gov.ua